

ЗАПОВІДНА СПРАВА

УДК (UDC): 911.53 (477:292.452)

DOI: <https://doi.org/10.26565/1992-4224-2021-35-08>

О. О. БУРЯНИК¹, канд. геогр. наук, М. М. КАРАБІНЮК², канд. геогр. наук,
З. В. ГОСТИЮК³

¹Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Дорошенка, 41, Львів, 79007, Україна

²ДВНЗ “Ужгородський національний університет”,
вул. Університетська, 14, Ужгород, 88000, Україна

³Національний природний парк “Гуцульщина”,
вул. Дружби, 84, Косів, 78600, Україна

e-mail: olesya.buryanyk@lnu.edu.ua
mykola.karabiniuk@uzhnu.edu.ua
zorjanag1@gmail.com

ORSID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1596-0461>
<http://orcid.org/0000-0001-9852-7692>
<http://orcid.org/0000-0001-5809-4482>

ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНИЙ ФОНД СКОЛІВСЬКИХ БЕСКИД: ЛАНДШАФТНА ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ, СТРУКТУРА ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Мета. Здійснити ландшафтний аналіз природно-заповідних територій та об'єктів Сколівських Бескид, а також встановити особливості сучасного стану заповідності досліджуваної території на основі обчислення низки показників.

Методи. Польові ландшафтні дослідження, картографічний аналіз.

Результати. Провівши детальний аналіз природно-заповідного фонду Сколівських Бескид, загальна площа яких становить 1 149,5 км², з'ясували що станом на сьогоднішній день зареєстровано 21 об'єкт ПЗФ, які в сукупності займають 33,6 % (386,5 км²) досліджуваного фізико-географічного району. Обчислено низку основних показників, які характеризують стан заповідності досліджуваної території, зокрема: відсоток заповідності ($S_{заг} = 33,6\%$); індекс суворості заповідності ($S_{с.з} = 4,5\%$); показник щільності об'єктів ПЗФ ($H = 1,8$ об/100км²); коефіцієнт інсуляризованості ($I_t = 0,002$; $I_N = 0,3$; $I = 0,2$).

Укладено карту, яка відображає розподіл природно-заповідних територій та об'єктів у гірських ландшафтах Сколівських Бескид, що дозволило встановити заповідність кожного із цих ландшафтів. Запропоновано рекомендації щодо оптимізації структури і функціонування наявних природоохоронних об'єктів у Сколівських Бескидах, а також виокремлено унікальні та цікаві, з точки зору природоохоронної діяльності, території, які у перспективі першочергово повинні бути включені до ПЗФ району.

Висновки. Для поліпшення екологічної ситуації у Сколівських Бескидах актуальним є розвиток мережі природоохоронних об'єктів. Існуюча мережа природоохоронних об'єктів не може у повному обсязі забезпечити збереження ландшафтного і біологічного різноманіття Сколівських Бескид. Пропонується збільшити кількість об'єктів ПЗФ, за рахунок створення нових та включення полонинських природних територіальних комплексів до НПП “Сколівські Бескиди”.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: природоохоронна діяльність, природоохоронний об'єкт, природоохоронна територія, пам'ятка природи, ландшафт

Burianyuk O. O., Karabiniuk M. M., Gostiuk Z. V. ³

¹Ivan Franko Lviv National University, 41 Doroshenko Str, Lviv, 79007, Ukraine

²Uzhhorod National University, 14 Universytetska Str., Uzhhorod, 88000, Ukraine

³HUTSULSHCHYNA National Park, 84 Druzhby Str., Kosiv, 78601, Ukraine

NATURE RESERVE FUND OF SKOLIV BESKIDS: LANDSCAPE DIFFERENTIATION, STRUCTURE AND PERSPECTIVES

Purpose. Carry out a landscape analysis of nature reserves and objects of Skoliv Beskids, as well as establish the features of the current state of nature reserves of the study area based on the calculation of a number of indicators.

© Буряник О. О., Карабінюк М. М., Гостюк З. В., 2021

This is an open access article distributed under the terms of the [Creative Commons Attribution License 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

Methods. Field landscape research, cartographic, analysis.

Results. Having conducted a detailed analysis of the nature reserve fund of the Skoliv Beskids, the total area of which is 1,149.5 km², we have found that as of today 21 NPF objects have been registered, they together occupy 33.6% (386.5 km²) of the studied physical and geographical area. We also calculated a number of key indicators that characterize the state of nature reserves of the study area, in particular: the percentage of nature reserves (Szag = 33.6%); index of strict nature reserves (SS.z - 4.5%); density index of NPF objects (H = 1,8 rpm / 100 km²); insularization coefficient (It = 0.002; IN = 0.3; I = 0.2).

A map was drawn up showing the distribution of nature reserves and objects in the mountain landscapes of the Skoliv Beskids, which allowed to establish the nature reserve of each of these landscapes. A number of recommendations for optimizing the structure and functioning of existing nature protection facilities in Skole Beskydy are offered, as well as unique and interesting, from the point of view of environmental protection, areas that should be included in the NFP of the district in the future.

Conclusions. To improve the ecological situation in the Skole Beskids, it is important to develop a network of nature protection facilities. The existing network of nature protection facilities cannot fully ensure the preservation of the landscape and biological diversity of the Skole Beskids. We propose to increase the number of PZF facilities by creating new ones and including Polonyn PTC in the Skolivski Beskydy National Park.

KEY WORDS: nature protection activity, nature protection object, nature protection territory, natural monuments, landscape

Буряник О. О.¹, Карабинюк М. М.², Гостюк З. В.³

¹Львовський національний університет імені Івана Франка, ул. Дорошенко, 41, Львов, 79007, Україна

²ГВУЗ "Ужгородський національний університет", ул. Университетская, 14, Ужгород, 88000, Україна

³Національний природний парк "Гуцульщина", ул. Дружбы, 84, Косов, 78600, Україна

ПРИРОДНО-ЗАПОВЕДНЫЙ ФОНД СКОЛЕВСКИХ БЕСКИД: ЛАНДШАФТНАЯ ДИФФЕРЕНЦИАЦИЯ, СТРУКТУРА И ПЕРСПЕКТИВЫ

Цель. Осуществить ландшафтный анализ природно-заповедных территорий и объектов Сколевских Бескид, а также установить особенности современного состояния заповедности исследуемой территории на основе вычисления ряда показателей.

Методы. Полевые ландшафтные исследования, картографический анализ.

Результаты. Проведя детальный анализ природно-заповедного фонда Сколевских Бескид, общая площадь которых составляет 1 149,5 км², на сегодняшний день зарегистрировано 21 объект ПЗФ, которые в совокупности занимают 33,6% (386,5 км²) исследуемого физико-географического района. Вычислено ряд основных показателей, характеризующих состояние заповедности исследуемой территории, в частности: процент заповедности (Szag = 33,6%); индекс строгой заповедности (Sc.z - 4,5%); показатель плотности объектов ПЗФ (H = 1,8 об / 100км²) коэффициент инсуляризованности (ИТ = 0,002; ИН = 0,3; I = 0,2).

Составлено карту, которая отражает распределение природно-заповедных территорий и объектов в горных ландшафтах Сколевских Бескид, что позволило установить заповедность каждого из этих ландшафтов. Предложен ряд рекомендаций по оптимизации структуры и функционирования имеющихся природоохранных объектов в Сколевских Бескидах, а также выделены уникальные и интересные, с точки зрения природоохранной деятельности, территории, которые в перспективе в первую очередь должны быть включены в ПЗФ района.

Выводы. Для улучшения экологической ситуации в Сколевских Бескидах актуальным является развитие сети природоохранных объектов. Существующая сеть природоохранных объектов не может в полном объеме обеспечить сохранение ландшафтного и биологического разнообразия Сколевских Бескид. Предлагается увеличить количество объектов ПЗФ, за счет создания новых и включение полонинских ПТК в НПП «Сколевские Бескиды».

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: природоохранная деятельность, природоохранный объект, природоохранная территория, памятник природы, ландшафт

Вступ

У зв'язку із зростанням антропогенного навантаження на навколишнє середовище, на сьогодні питання збереження і раціонального використання ландшафтних комплексів набувають першочергового значення. На міжнародному рівні це задекларовано у "Програмі дій. Порядку денному

на ХХІ століття" та "Європейській ландшафтній конвенції" [1, 2].

Питання охорони ландшафтних комплексів в Україні регулюється Законом прийнятим Верховною Радою України: "Про охорону навколишнього природного середовища" (1991) [3]. Однак, природоохоронна діяльність та її організація на різ-

них територіях суттєво різняться, що обумовлює необхідність регіонального вивчення територіального розподілу об'єктів природо-заповідного фонду (ПЗФ) та особливостей їх функціонування в Українських Карпатах та окремих гірських ландшафтах. Тому на сьогоднішні є актуальним питання збереження та охорони природних територіальних комплексів (ПТК) Сколівських Бескид, яке можливе за умови раціонального використання природних умов і ресурсів на основі ландшафтознавчого підходу та оптимізації об'єктів природно-заповідного фонду. Вивченню природоохоронних територій Сколівських Бескид присвячена не-

значна кількість наукових праць. Таким чином, інформацію про ПЗФ цього фізико-географічного району аналізують тільки у контексті вивчення цілісної структури природоохоронних територій Львівської області, що підсилює актуальність нашого дослідження [4, 5, 6]. Метою нашого дослідження є ландшафтний аналіз природно-заповідних територій та об'єктів Сколівських Бескид, як окремого фізико-географічного району Українських Карпат, а також встановлення особливостей сучасного стану заповідності досліджуваної території на основі обчислення низки показників – заповідності, щільності об'єктів заповідання та ін.

Об'єкти та методи дослідження

Об'єкт дослідження – ландшафти Сколівських Бескид. Предмет – ландшафтний аналіз природно-заповідних територій та об'єктів. В процесі досліджень проведені розрахунки низки показників, зокрема: показник заповідності другої категорії, показник щільності об'єктів природно-заповідного фонду та індекс інсуляризованості [7]. Показник заповідності другої категорії ($S_{\text{мсп}} \%$) обчислюється відношенням площі природно-заповідного об'єкту певної території з режимом другої категорії до загальної площі регіону ($S_{\text{заг}}$), а показник ($S_{\text{пзф}}$) – відношення площі природно-заповідних територій регіону до її загальної площі. Показник щільності

об'єктів ПЗФ визначається відношенням загальної кількості природно-заповідних об'єктів до загальної площі території. Індекс інсуляризації (розчленованості) (I) природно-охоронних територій складається із двох значень: $I_{\text{т}}$ – відношення загальної площі об'єктів ПЗФ до загальної площі регіону та $I_{\text{н}}$ – відношення кількості нестійких об'єктів до загальної кількості заповідних об'єктів. На всіх етапах дослідження використовувалось програмне забезпечення ArcGIS 9.3.1, в якому проводились обрахунки необхідних показників та створення електронної бази даних.

Результати дослідження

Раціональне природокористування гірських територій передбачає бережливе, ошадливе, технологічно досконале й науково обґрунтоване використання природних умов і ресурсів, що забезпечувало б їх охорону, відтворення і збагачення, а також спрямоване на формування високопродуктивних, економічно ефективних і екологічно сприятливих для людей культурних ландшафтних комплексів [8].

Сколівські Бескиди – самобутній ландшафтний (фізико-географічний) регіон Українських Карпат, який на схемах геоморфологічного [8] та фізико-географічного районувань [9, 10, 11, 12, 13] виокремлений як фізико-географічний район, що простягається у вигляді середньогірного гірського пасма шириною близько 22 км з північного

заходу від р. Стрий на південний схід до р. Мізунка. Ландшафтний район Сколівських Бескид характеризується складною тектонічною і геологічною будовою, диференціацією на морфоструктури нижчих порядків [14], сильно розчленованим рельєфом та густою річковою сіткою, а тому, з точки зору ландшафтного районування, є внутрішньо неоднорідним і складається з низки гірських ландшафтів (або ландшафтних підрайонів) [15].

Важливим напрямком на шляху вирішення екологічних проблем і поліпшення екологічної ситуації у регіоні дослідження Сколівських Бескид є оптимізація існуючих природо-заповідних об'єктів (ПЗО) і створення нових.

Оцінювання мережі природо-заповідного фонду в Сколівських Бескидах розпочате із аналізу наявних природоохоронних об'єктів Львівської та Івано-Франківської областях, у межах яких знаходиться фізико-географічний район Сколівські Бескиди. Першочергово сформований перелік природоохоронних територій та об'єктів досліджуваного району всіх категорій, визначено їхню площу та рік створення (табл. 1).

У результаті встановлено, що на території Сколівських Бескид із загальною площею 1 149,5 км² на сьогодні знаходиться 21 об'єкт ПЗФ, які в сукупності займають 33,6 % (386,5 км²) досліджуваного фізико-географічного району (рис. 1).

Також обчислено низку основних показників [7], які характеризують стан заповідності території, зокрема:

відсоток заповідності –

$$S_{заг} = 386,46 \cdot 100 / 1149,5 = 33,6 \%;$$

індекс суворості заповідності –

$$S_{с.з} = 4,5 \%;$$

показник щільності об'єктів ПЗФ –

$$H = 21 / 1149,5 = 1,8 \text{ об./100км}^2;$$

коефіцієнт інсуляризованості –

$$I_T = 0,9 / 386,5 = 0,002;$$

$$I_N = 7 / 21 = 0,3;$$

$$I = 0,002 + 0,3 / 2 = 0,2.$$

Результати вище представлених обчислень свідчать, що основним природоохоронним об'єктом у Сколівських Бескидах є однойменний національний природний парк (НПП “Сколівські Бескиди”),

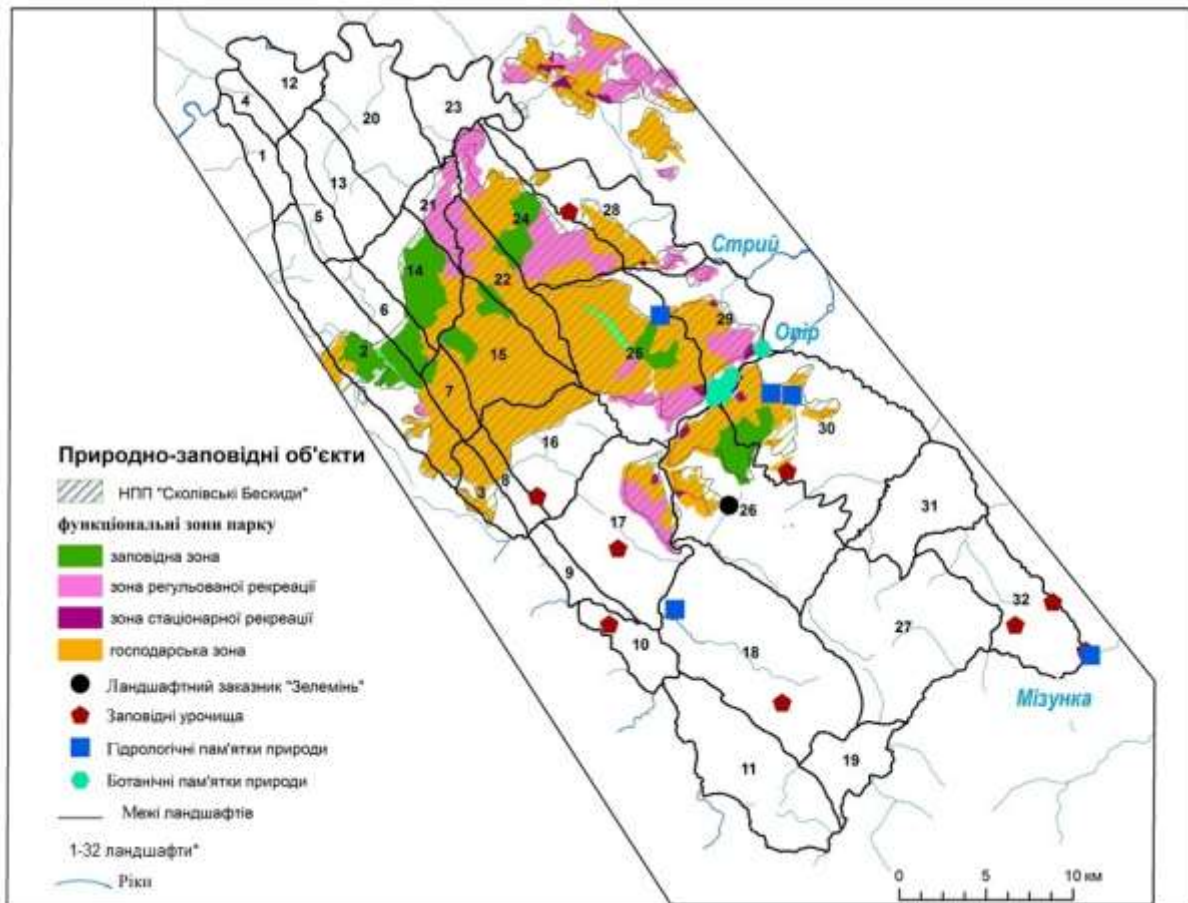

Рис. 1 – Природно-заповідний фонд Сколівських Бескид (укладено за матеріалами НПП “Сколівські Бескиди” [16] та ДП “Сколівське лісове господарство” [17], * назви ландшафтів подано в таблиці 3)

Fig. 1 – Nature reserve fund of Skolivske Beskydy (concluded on the basis of NPP “Skolivske Beskydy” [16] and SE “Skolivske forestry” [17], * the names of the landscapes are given in table 3)

Таблиця 1

Території та об'єкти природно-заповідного фонду Сколівських Бескид
(укладено за матеріалами НПП "Сколівські Бескиди" [16] та ДП "Сколівське лісове господарство" [17])

Table 1

Territories and objects of the nature reserve fund of Skolivske Beskydy
(developed by using materials of NPP "Skolivske Beskydy" [16] and SE "Skolivske forestry" [17])

№ п/п	Назва об'єкта	Категорія	Площа, га	Місцезнаходження (ландшафти)	Рік створення
1	"Сколівські Бескиди"	Національний природний парк	35684,0	Великоверхський, Магурський, Росохацький, Старошебельський, Плішківський, Похарський, Перекіпський, Кжеменецький, Липовальський, Серединський, Великоверхський, Парашківський, Кобилецький, Добжанський, Ключківський, Зелем'янський, Кременнянський	1999
2	Зелеміль	Ландшафтний ЗК*	1496,0	Зелем'янський	1991
3	Віковий дуб	Ботанічна ПП**	0,03	Добжанський	1984
4	Віковий дуб 2	Ботанічна ПП	0,03	Добжанський	1984
5	Платан кленолистий	Ботанічна ПП	0,03	Добжанський	1984
6	Глід червонолистий	Ботанічна ПП	0,06	Добжанський	1984
7	Магнолія Суланжа	Ботанічна ПП	0,05	Добжанський	1984
8	Група вікових дубів	Ботанічна ПП	0,15	Добжанський	1984
9	Водоспад на річці Кам'янка	Гідрологічна ПП	3,7	Ключківський	1984
10	Водоспад "Туркало"	Гідрологічна ПП	0,1	Парашківський	1984
11	Болото Ширкавець	Гідрологічна ПП		Церковишський	1975
12	Джерело мінеральної води	Гідрологічна ПП	0,01	Красноширський,	1999
13	Кремінь	Заповідне урочище	324,5	Кременнянський	1991
14	Димківці	Заповідне урочище	9,4	Красноширський	1984
15	Дубинське	Заповідне урочище	605,0	Ключківський	1984
16	Маківка	Заповідне урочище	397,0	Скубенецький	1991
17	Гатчин Звір	Заповідне урочище	57,0	Церковишський	1988
18	Грегїт	Заповідне урочище	29,0	Церковишський	1988
19	Кропивник	Заповідне урочище	35,0	Церковишський	1988
20	Тисова Гора	Заповідне урочище	1,9	Кжеменецький	1988
21	Парк школи-інтернату м.Сколе	Пам'ятка природи	3,0	Добжанський	1984
Всього			38646,0		

*ЗК – заказник ** ПП – пам'ятка природи

площа якого становить 356,8 км² і займає близько 31 % території досліджуваного району. Решту, тобто 2,6 %, площі району займають невеликі об'єкти різних категорій, зокрема – ботанічні та гідрологічні пам'ятки природи, заповідні урочища тощо. Загалом, стан заповідності спостерігається на 33,6 % території, але суворий заповідний режим введений тільки на 4,5 % (51,94 км²) території Сколівських Бескид. Останній характерний саме для заповідної зони національного парку “Сколівські Бескиди”. Однак, індекс *Sс.з* свідчить про необхідність збільшення площі заповідної зони у межах парку. Загальний показник щільності об'єктів ПЗФ у межах Сколівських Бескид становить 1,8 об/100 км², що перевищує його середнє значення по Україні (1,08 об/100 км²) близько на 40 % [7].

Також обчислено індекс інсуляризованості невеликих за площею природно-заповідних об'єктів, які не виконують своїх функцій. Так, у межах району нараховуються 14 природоохоронних об'єктів площею до 50 га і тільки 7 об'єктів, площа яких перевищує відмітку 50 га. Такі значення індексу інсуляризованості вказують на те, що у Сколівських Бескидах більшість об'єктів ПЗФ не забезпечують репрезентивність території та не виконують роль ядер в екологічній мережі району і Карпат в цілому. Також він свідчить про екологічну нестабільність невеликих природно-заповідних об'єктів та значну розчленованість природно-заповідних територій у межах Сколівських Бескид (табл. 2).

В Сколівських Бескидах об'єкти природно-заповідного фонду розміщені дуже нерівномірно (див. рис.1, табл. 3). Найбільша їх кількість зосереджена у центральній частині досліджуваного фізико-географічного району. Серед

ландшафтів Сколівських Бескид найбільші відсотки заповідності характерні для Високоверхського, Похарського, Перекіпського, Великоверхського, Парашківського, Зелем'янського та Ключківського ландшафтів, оскільки у їх межах значні площі займає НПП “Сколівські Бескиди” (табл. 3). Однак, у межах низки ландшафтів досліджуваного району відсутні будь-які об'єкти природно-заповідного фонду, зокрема: Ясенського, Студеногірського, Шимонецького, Менчільського, Буковецького, Буківського, Спароського, Чорносіхленського та Широкого. Для решти ландшафтів Сколівських Бескид показник заповідності не перевищує 2 %, що пов'язано з розміщенням на їх території малих за площами природно-заповідних об'єктів.

Сколівські Бескиди характеризуються значним ландшафтним різноманіттям, наявністю природних територіальних комплексів (ПТК) з раритетними і червонокнижними видами рослин та тварин, які потребують охорони. Існуюча на сьогодні мережа природоохоронних об'єктів не може у повному обсязі забезпечити належного охоронного режиму для збереження унікальних та типових “бескидських” ПТК. У зв'язку з цим, актуальним є питання оптимізації наявної мережі природоохоронних об'єктів, збільшення їхніх площ за рахунок створення нових об'єктів та розширення площі НПП “Сколівські Бескиди”.

Серед найперспективніших, у природоохоронному відношенні, об'єктів на території Сколівських Бескид, слід відзначити джерела мінеральних вод, виходи на денну поверхню масивних пісковиків, лісові урочища та типові “бескидські” полонини. Так, у регіоні виявлено загалом 56 джерел мінеральних вод, але на сьогодні їхній міне-

Таблиця 2

Кількісна оцінка природно-заповідних об'єктів Сколівських Бескид

Table 2

Quantitative assessment of nature reserves of the Skoliv Beskids

Загальна площа ПЗФ, км ²	ПЗО<50 га		ПЗО>50 га		Загальна кількість об'єктів	Індекс інсуляризованості (I) ПЗО
	Площа, км ²	Кількість одиниць	Площа, км ²	Кількість одиниць		
386,5	0,9	14	385,6	7	21	0,2

Таблиця 3

Розподіл природно-заповідних територій та об'єктів по ландшафтах Сколівських Бескид

Table 3

Distribution of nature reserves and objects in the landscapes of Skoliv Beskydy

Індекс ландшафту	Назва ландшафту	Площа природно-заповідних територій, км ²	Частка від всієї площі Сколівських Бескид, %	Частка від площі ландшафту, %
2	Високоверхський	23,5	1,9	41,1
3	Магурський	7,2	0,6	62,1
6	Росохачкінський	8,2	0,4	33,1
7	Старошебельський	14,4	0,9	100
8	Плішківський	5,9	0,3	43,8
9	Похарський	21,5	1,9	74,4
10	Скубінецький	3,9	0,3	25,3
15	Перекіпський	36,8	3,2	100
16	Кжеменецький	13,8	1,2	35,1
17	Крем'янський	17,3	1,1	20,2
18	Красноширський	0,1	0,01	0,1
21	Липовальський	10,5	0,9	86,7
22	Видногівський	24,1	2,1	100
24	Великоверхський	39,2	3,4	85
25	Парашківський	54,5	4,6	76,8
26	Зелем'янський	46,6	4,1	61,2
28	Кобилецький	9,2	0,6	17,9
29	Добжанський	18,5	1,3	42
30	Ключківський	27,5	2,4	33,1
32	Церковишський	3,8	0,1	3,6

ральний та хімічний склад не досліджено. Тому необхідним є подальше обстеження цих джерел із комплексним вивченням властивостей мінеральних вод, які можуть стати цінним об'єктом природо-охоронної та рекреаційно-туристичної діяльності у Сколівських Бескидах. На особливу увагу заслуговують джерела мінеральних вод у басейні р. Рибник Майданський, в околицях с. Підгородці та с. Кам'янки, а також в урочищах північно-східних і південно-західних схилів гірського хребта Парашка.

В околицях с. Крушельниця в урочищі схилу південно-західної експозиції також поширені рідкісні, для території Сколівських Бескид, масивні пісковики розміром 2x3 м. Унікальність цих об'єктів полягає у тому, що вони розташовані один від одного на відстані 5–10 м., а в деяких наявні рукотворні печери. Цю територію доречно віднести до зони регульованої рекреації, а вище вказаним природним об'єктам присвоїти статус геологічної пам'ятки природи місцевого значення.

Також цікавим об'єктом у Сколівських Бескидах є лісівниче урочище “Кам'янис-

тий” (басейн Малої Річки), площа якого становить близько 100 га. Ця територія має наукове (зростання цінних ялицевих лісів на кам'янистих розсипах), історичне (залишки кріювок) та рекреаційне (проходять еколого-пізнавальні стежки) значення. Тому її також доцільно включити у майбутньому до складу НПП “Сколівські Бескиди”.

Залишається відкритим питання стосовно приєднання полонин Парашка та Росохачьких до складу національного парку. Якщо тут не встановити заповідний режим, то в найближчий час вони стануть об'єктами інтенсивної неорганізованої рекреації, що негативно вплине на ПТК, які розміщені на нижчих гіпсометричних рівнях. Це призведе до зникнення оселищ поширених тут таких раритетних рослин, як: арніка гірська (*Arnica montana* L.), булатка довголиста (*Cephalanthera longifolia* (L.) Fritsch), гроньянка півмісяцева (*Botrychium lunaria* (L.) Sw.), лілія лісова (*Lilium martagon* L.), баранець звичайний (*Huperzia selago* (L.) Bernh.), білозозулинець справжній (*Pseudorchis albida* L.), булатка червона

(*Cephalanthera rubra* (L.) Rich.), дзвоники розлогі ялицеві (*Campanula patula* Griseb.), гніздівка лісова (*Neottia nidus-avis* (L.) Rich.), коручка широколиста (*Epipactis helleborine* (L.) Crantz.) та інші

На сьогодні по території полонин Парашка та Росохацьких проходять одні з найпопулярніших туристичних маршрутів Сколівських Бескид, зокрема – “На гору Парашку” [18] та “На Високий Верх” [19], які активно використовуються туристами та відпочивальниками для пішохідних та велопогулянок. Включення цих територій до складу парку також сприятиме організації екологічно-виховної діяльності для учнів місцевих шкіл та інших відвідувачів вище названих туристичних маршрутів. Таким чином, відвідувачів можна буде ознайомити з автентичними видами господарської діяльності, наглядно показати характерні для Сколівських Бескид природні територіальні комплекси, їхній сучасний стан, що

сформувався під різноманітними антропогенними впливами та інше.

Також важливим питанням є збереження ПТК північної та північно-західної частини Сколівських Бескид, а саме – природних меандр р. Стрий, оскільки тут немає жодного природоохоронного об’єкту. У 2019 році на лівобережжі р. Стрий було створено НПП “Бойківщина” загальною площею 12 240 га земель державної та комунальної власності, а саме: 10 623 га земель державної та комунальної власності, які надані національному природному парку у постійне користування, у тому числі – з вилученням у землекористувачів, та 1 617 га земель державної власності державного підприємства “Боринське лісове господарство”, які включені до території парку без вилучення [20]. На сьогодні варто розширити площу цього парку, а до його складу включити ПТК правобережжя р. Стрий, які, окрім унікальних ерозійно-аккумулятивних форм рельєфу (меандр), характеризуються багатим та унікальним видовим різноманіття флори і фауни.

Висновки

Для поліпшення екологічної ситуації у Сколівських Бескидах актуальним є розвиток мережі природоохоронних об’єктів, площа яких на сьогодні у цьому фізико-географічному районі становить 386,5 км² (33,6 %). Тут нараховується 21 природоохоронний об’єкт, серед яких найбільшу площу (близько 30 %) займає НПП “Сколівські Бескиди”. Існуюча мережа

природоохоронних об’єктів не може у повному обсязі забезпечити збереження ландшафтного і біологічного різноманіття Сколівських Бескид. Нами пропонується збільшити кількість об’єктів ПЗФ, за рахунок створення нових та включення полонинських ПТК до НПП “Сколівські Бескиди”.

Конфлікт інтересів

Автори заявляють, що конфлікту інтересів щодо публікації цього рукопису немає. Крім того, автори повністю дотримувались етичних норм, включаючи плагіат, фальсифікацію даних та подвійну публікацію.

Література

1. Декларація Ріо-де-Жанейро щодо навколишнього середовища та розвитку. 1992. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_455 (дата звернення 30. 03.2021).
2. Європейська ландшафтна конвенція. 2006. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/994_154 (дата звернення 30. 03.2021).
3. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища». 1991. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12> (дата звернення 30. 03.2021).
4. Каднічанська М. Особливості розвитку екотуризму в національних природних парках Львівщини. *Вісник Львівського у-ту. Серія міжнародні відносини*. №24, 2008, С. 101-105. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/kadnichanska.htm
5. Паньків Н. С. Природоохоронні території як база розвитку екологічного туризму у Львівській області на прикладі національного природного парку «Сколівські Бескиди». *Науковий вісник НЛТУ України*. 2019. Т. 29. № 5. С.88-92. DOI: <https://doi.org/10.15421/40290517>

6. Буряник О.О. Еколого-ландшафтознавчий аналіз Сколівських Бескид: дис. ...канд. геогр. наук: 11.00.01. Львів, 2019. 276с.
7. Ковальчук І. П. Природно-заповідний фонд території Мізоцького кряжу: сучасний стан, його картографічна модель, шляхи оптимізації функціонування. *Природа Західного Полісся та прилеглих територій*. № 9. 2012. С. 374–381.
8. Маринич О.М., Пархоменко Г.О., Пашченко В.М., Петренко О.М., Шищенко П.Г. Фізико-географічне районування України. *Національний атлас України*. К.: ДНВП Картографія, 2009. С. 228 – 229.
9. Воропай Л. І., Куниця М.О. Українські Карпати: монографія. Київ: Рад. шк., 1966. 167 с.
10. Геренчук К.І. Ландшафти. Природа Українських Карпат / Під ред. д-ра геогр. наук проф. Геренчука К.І. Львів: Вид-во Львів. ун-ту, 1968. С. 208 – 238.
11. Геренчук К.І. Природні ландшафти і райони. Природа Львівської області / Під ред. д-ра геогр. наук проф. Геренчука К.І. Львів: Вид-во Львів. ун-ту, 1972. С. 101–133.
12. Геренчук К. І., Койнов М. М., Цись П. М. Природно-географічний поділ Львівського та Подільського економічного районів. Львів: Вид-во Львів. ун-ту, 1964. 220 с.
13. Гілецький Й. Р. Природно-географічне районування Українських Карпат як основа оптимізації природокористування у регіоні. *Науковий вісник Чернівецького університету. Вип. 464: Географія*. Чернівці .2012. С. 29–31.
14. Кравчук Я.С. Геоморфологія Скибових Карпат: монографія. Львів: Видав. Центр ЛНУ імені Івана Франка, 2005. 232 с.
15. Мельник А.В. Українські Карпати: еколого-ландшафтознавче дослідження: монографія. Львів, 1999. 286 с.
16. Національний природний парк «Сколівські Бескиди». URL: <https://skole.org.ua> (дата звернення 26. 01.2021).
17. Державне підприємство «Сколівське лісове господарство». URL: <http://skoledlg.com.ua> (дата звернення 26. 01.2021).
18. Burianyk O.O., Melnyk A.V. Landscape-cognitive trail "To the mountain Vysoky Verkh" (National Park "Skole Beskids"). *Journal of Education, Health and Sport*. 2018. Vol.8. N 8.:P.571-586. URL: <http://ojs.ukw.edu.pl/index.php/johs/article/view/5697>
19. Melnyk A., Lavruk M., Burianyk O.. Landscape research and education about nature based on the example of National Park Skole Beskids (Ukraine). *Geography and tourism*. 2018.Vol. 6. No. 2. S. 59-70.
20. Національний природний парк «Бойківщина». URL: <https://xn--80aace4aefc3afhn7j0h.xn--j1amh/index.php/osnovni-dani-npp-bojkivshchyna/> (дата звернення 16. 03.2021).

References

1. The Rio Declaration on Environment and Development. (2021, March 30). Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_455#Text
2. European landscape convention. (2021, March 30). Retrieved from. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_154#Text
3. Law of Ukraine "On Environmental Protection". (2021, March 30). Retrieved from. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>
4. Kadnichanska, M. J. (2008). Features of ecotourism development in national natural parks of Lviv region. *Bulletin of Lviv University*, (24), 101-105. Retrieved from. https://tourlib.net/statti_ukr/kadnichanska.htm (In Ukrainian).
5. Pankiv, N.E. (2019). Protected areas as a basis for the development of ecological tourism in the Lviv region on the example of the national natural park Skole Beskids. *Scientific Bulletin of NLTU of Ukraine*, 29(5), 88-92. <https://doi.org/10.15421/40290517> (In Ukrainian).
6. Buryanyk, O.O. (2019). Ecological and landscape analysis of the Skoliv Beskids/ Candidate's Thesis. L'viv. (In Ukrainian).
7. Kovalchuk, I.P. (2012). Nature reserve fund of the territory of the Mizotskyi ridge: current state, its cartographic model, ways to optimize the functioning. *Nature of Western Polissya and adjacent territories*, (9), 374–381. (In Ukrainian).
8. Marinich, O.M., Parkhomenko, G.O., Pashchenko, V.M., Petrenko, O.M., & Shishchenko P.G. (2009). Physical and geographical zoning of Ukraine. In *National Atlas of Ukraine*. K: DNVP Cartography, 228 - 229. (In Ukrainian).

9. Voropay, L.I., & Kunitsa, M.O. (1966). The Ukrainian Carpathian Mountains. Kyiv.: *Rad. School*. (In Ukrainian).
10. Gerenchuk, K.I. (1968). Landscapes. Nature of the Ukrainian Carpathians. Lviv: *Lviv Publishing House. un-tu*, 208 - 238. (In Ukrainian).
11. Gerenchuk, K.I. (1972). Natural landscapes and districts. Nature of Lviv region. Lviv: *Lviv Publishing House. University*, 101–133. (In Ukrainian).
12. Gerenchuk, K.I., Koinov, M.M., & Tsis, P. M. (1964). Natural and geographical division of Lviv and Podil economic districts. Lviv: *Lviv Publishing House. University*. (In Ukrainian).
13. Giletskyi, J.R. (2012). Natural-geographical zoning of the Ukrainian Carpathians as a basis for optimization of nature management in the region. *Scientific herald of the Chernivtsi Universit: Geography - Chernivtsi: (464)*, 29–31. (In Ukrainian).
14. Kravchuk, J.S. (2005). Geomorphology of the chunk Carpathians. *Lviv: Published. Ivan Franko Lviv National University Center*. (In Ukrainian).
15. Melnyk, A.V. (1999). The Ukrainian Carpathians: ecological and landscape research. Lviv. (In Ukrainian).
16. Skole Beskydy National Nature Park. (2021, January 26). Retrieved from <https://skole.org.ua>
17. State Enterprise "Skoliv Forestry". (2021, January 26). Retrieved from <http://skoledlg.com.ua>
18. Burianyk, O.O., & Melnyk, A.V. (2018) Landscape-cognitive trail "To the mountain Vysoky Verkh" (National Park "Skole Beskids"). *Journal of Education, Health and Sport*;8(8), 571-586. Retrieved from <http://ojs.ukw.edu.pl/index.php/johs/article/view/5697> (In Ukrainian)
19. Melnyk, A., Lavruk, M., & Burianyk, O. (2018). Landscape research and education about nature based on the example of National Park Skole Beskids (Ukraine). *Geography and tourism*, 6(2), 59-70. Retrieved from http://www.geography.and.tourism.ukw.edu.pl/artykuly/vol6.no2_2018/G-T-2018-02%2007%20Melnyk%20Lavruk%20Burianyk.pdf (In Ukrainian)
20. Boykivshchyna National Nature Park. (2021, March 16). Retrieved from <https://xn--80aace4aefc3afhn7j0h.xn--jl1amh/index.php/osnovni-dani-npp-bojkivshchyna/>

Отримана 09.04.2021

Переглянуто 25.04.2021

Прийнята до друку 25.05.2021